

Crítica

Opinió

El llibre de la setmana

La maledicció d'Eva

NAIXEM DE DONA

Adrienne Rich

Lleonard Muntaner

Trad. Núria Busquet Molist

368 pàg. / 22 €

Encara ressona la polèmica de quan l'actual govern va gosar apostar per la baixa de les dones en cas de menstruació invalidant. Es va dir, encertadament, que si la regla fos cosa d'homes aquesta baixa fa temps que existiria. És només un exemple de fins a quin punt el cos de les dones està travessat per decisions patriarcals que mai van a favor de les dones. La poeta i assagista nord-americana Adrienne Rich (Baltimore, 1929 - Santa Cruz, 2012) ho tenia clar: el cos de les dones és el territori sobre el qual s'erigeix el patriarcat.

El patriarcat no en tenia prou, però, amb el control dels nostres cossos com a força de treball i font de gaudi sexual; havia de controlar també la seva plusvàlua, la maternitat. No és casual que Rich -mare de tres fills- volgués fer una reflexió

profunda sobre la qüestió quan, en el context de la revolució feminista dels anys de les grenyes i els pantalons de campana, va esclatar el conflicte entre maternitat obligatòria i emancipació. *Naixem de dona*, publicat l'any 1976 -i que ha aparegut gairebé al mateix temps que la traducció de Pol Guasch del poemari de Rich *Submergir-se en el naufragi-*, és un llibre clau sobre el tema. Una mirada polièdrica sobre un assumpte molt més complex del que sembla: la primacia de la mare, la domesticació de la maternitat, el part alienat, les relacions entre mares i filles... I planant sobre el conjunt, la maternitat com a esclavatge. "La possibilitat femenina ha estat literalment massacrada en benefici de la maternitat", llegim al pròleg a la primera edició, inclòs aquí.

Tots i totes som fills de dona, però aquest moment originari no sembla haver preocupat gaire. "Pariràs amb dolor", li va dir Déu a Eva, o això explica la Bíblia. I així ha estat des de l'inici dels temps i fins avui, quan encara regna la violència obstètrica i hi ha qui creu que el destí de les dones és tenir descendència al preu que sigui -vegeu els antiavortistes acèrrims-. Escriu Rich: "Mentre el part -tant a nivell metafòric com literal- continuï sent una experiència d'entrega passiva dels nostres cossos i les nostres ments a l'autoritat i la tecnologia masculines, altres tipus de canvis socials només podran transformar mínimament la nostra relació amb nosaltres mateixes, amb el poder i amb el món que hi ha fora dels nostres cossos".

Entregar el fill al sistema

I què passa després del part? Doncs que les mares porten al món criatures destinades a créixer en un món governat pels pares. "Perquè, per molt que la dona actuï com a proveïdora en condicions d'igualtat o com a matriarca dins de la seva família -escriu Rich-, totes les mares han d'entregar els fills, arribats a una edat, al sistema patriarcal de l'educació, la llei, la religió o els codis sexuals". Un sistema que insisteix també en qüestionar les mares permanentment. En paraules seves: "La institució de la maternitat troba totes les mares més o menys culpables d'haver fallat als fills". Pressuposo que Rich s'alegraria de l'existència del Club de les Males Mares.

Naixem de dona va obrir camí posant a la picota la maternitat com a institució. Des de llavors, la taxa de fertilitat no ha fet més que de créixer. Així mateix, si us interessa l'opinió d'altres autores sobre la maternitat no us perdeu *Maternidad y creación. Lecturas esenciales*, una antologia recuperada recentment (Alba Editorial, 2020), on escoltem

les veus de Sylvia Plath, Toni Morrison, Ursula K. Le Guin i moltes altres. Però no vull acabar sense dir que quan s'edita aquí un clàssic del feminisme caldria comptar als pròlegs amb veus locals. Ja ens agrada saber el que diuen a fora, però ens seria infinitament més útil poder llegir els textos amb ulleres graduades per a la distància curta. ζ

Això no cal dir-ho

JAVIER PÉREZ ANDÚJAR

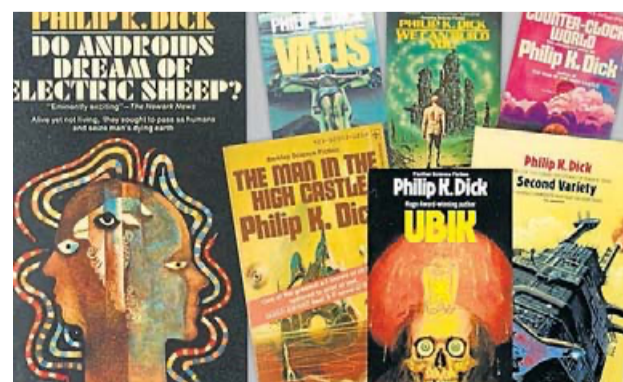
Comprendre Alfred Bester

El que fa encara més captivador l'assaig que Emmanuel Carrère va escriure sobre Philip K. Dick (*Yo estoy vivo y vosotros estáis muertos*, Anagrama, 2018) és que l'autor francès analitza l'autor nord-americà des de dins del personatge, de l'individu. És veritat que ho fa mitjançant la seva obra, seguint-la metòdicament llibre a llibre, però sempre mostrant K. Dick com la seva pròpia font artística.

Això ens porta a creure, no gaire equivocadament, que un escriptor es fa a si mateix i que, sobretot, reinventa tota la literatura a partir del que escriu (cosa que, en política, està a l'ordre del dia). Kafka és el més eloqüent exemple d'aquesta sensació. De Quim Monzó també es pot dir amb les paraules *originalitat* i *autenticitat*. Umbral va dedicar la seva vida sencera a intentar convèncer a tothom que sortia de dintre d'ell igual que el baró de Münchhausen es va treure del pou estirant-se els cabells. I ho explicava, Umbral, sense fer trampa, ja que a la vegada feia gala de totes les seves velles cartes.

L'impuls de ficar-se dins de la ment de l'autor, fins i tot de vampiritzar-lo, és realment la manera més honesta que té Carrère d'interpretar K. Dick, perquè, al cap i a la fi, es tracta d'un escriptor parlant d'un altre escriptor. Amb aquesta biografia sobre l'autor més mític de la ciència-ficció (K. Dick és una religió, a més d'una literatura), el que pretén Carrère, però, no és igualar-se amb el seu admirat camarada americà, sinó identificar-se amb el més gran dels poetes francesos, Baudelaire. És a dir, pertànyer a la literatura. Va ser el francès Baudelaire qui va reivindicar, i descobrir als europeus, el terrorífic Edgar Allan Poe. I també Houellebecq ha seguit aquest mateix camí amb el seu assaig *H.P. Lovecraft. Contra el mundo, contra la vida* (Anagrama, 2021).

A més de ser artista, però, tot escriptor és també ofici, ho deia Pavese. En Philip K. Dick l'ofici es diu Alfred Bester. La manera de narrar en to de *thriller*, ficar l'home comú en tràngols tremebunds, la creació d'un vocabulari quotidià impregnat de futur, l'assimilació de l'horror com a legalitat, la substitució dels nostres cinc sentits pels poders ocults de la ment, la dictadura mundial de les grans corporacions, els canvis sobtats dels punts de vista... que caracteritzen els llibres de K. Dick es troben tots, uns quants anys abans, en novel·les d'Alfred Bester com *El hombre demolido* o *Las estrellas, mi destino*. Això succeeix no tan sols perquè cada època usurpa la veu de tots els seus escriptors per expressar-se, sinó perquè també ho fa cada gènere. És impossible escriure al marge de l'ofici com no es pot viure la realitat des de fora de la realitat. No es pot anar cap a un sol autor sense dirigir-se a tota la literatura. ζ

Algunes de les cobertes de Philip K. Dick. GETTY

M. Àngels Cabré